

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่ง ในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้อง กับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นระบบที่มีวัตถุประสงค์หลักที่จะให้ความรู้ ความคิด ทักษะและทัศนคติที่ดีแก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนเข้าใจ รู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อมตลอดทั้งสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้แก้ปัญหาเพื่อเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้น จึงกล่าวได้ว่า "การศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญของการเสริมสร้างความสามารถความเจริญของบุคคล ทั้งในด้วร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา การศึกษาจึงเป็นรากฐานช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง" (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2522:2) ดังนั้นในการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงควรเป็นการจัดการศึกษาที่เสริมสร้างความรู้ ความคิดความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่และการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ตนมีส่วนร่วมอยู่ แล้วสามารถนำความรู้ความเข้าใจนี้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการแก้ปัญหาทั้งส่วนตนและสังคม โดยสามารถผสมผสานความรู้ให้กลมกลืนกับลักษณะโดยธรรมชาติของสภาพสังคม และการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังกล่าว จึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาที่มีหน้าที่ต่อสังคมดังนี้ (ธำรง บัวศรี, 2504:40-46)

1. การศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจปัญหาและสภาวะปัจจุบันของสังคม และ

เข้าใจถึงแรงผลักดันของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม

2. การศึกษาช่วยให้สังคมสามารถปฏิบัติภารกิจขั้นรากฐานให้ลุล่วงไปเพื่อความคงอยู่ของสังคมนั้น และช่วยประชากรให้สามารถกระทำกิจต่าง ๆ ที่สังคมต้องการตามวัยของตน

3. การศึกษาช่วยในการสร้างพัฒนาการทางปัญญาให้แก่บุคคล

4. การศึกษาช่วยในการปรับปรุงและส่งเสริมความก้าวหน้าของสังคม

เป้าหมายและหน้าที่ของการจัดการศึกษาดังกล่าวนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาทุกระดับ การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาก็เช่นกันได้จัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาโดยส่วนรวมโดยได้กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของการอุดมศึกษาในลักษณะที่เป็นสากล คือ (วิจิตร ศรีเสี้ยน, 2518:10)

1. มุ่งบุกเบิก แสวงหา บำรุงรักษาและถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างสรรค์จักรวรรดิความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ

2. ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยถือว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งวิทยาการขั้นสูงที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อความเจริญของมนุษยชาติ

3. ทำนุบำรุง ส่งเสริมศิลปและวัฒนธรรม

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา นอกจากจะดำเนินการกิจตามจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่เป็นสากลแล้ว การจัดการอุดมศึกษายังมีวัตถุประสงค์เพิ่มเติมไปจากวัตถุประสงค์ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งนี้เพราะในประการแรกผู้เรียนมีความแตกต่างในวุฒิภาวะ (maturity) ทางความคิดและจิตใจอันขึ้นอยู่กับอายุหรือวัยของผู้เรียนเป็นสำคัญ และความแตกต่างในวุฒิของผู้สอนซึ่งจะต้องทำการสอนให้มีความลึกซึ้งและละเอียดลึกซึ้งเป็นประการที่สอง และประการที่สาม คือลักษณะเนื้อหาของ

การศึกษาในระดับสูงจะต้องอาศัยการค้นคว้าวิจัยข้อมูลใหม่ ๆ อยู่เสมอ (แทน จงสุภลักษ์ และคณะ 2530:205)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การจัดการอุดมศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยเป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการศึกษาของประเทศ เนื่องจากเป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะและจุดมุ่งหมายเฉพาะเป็นพิเศษที่แตกต่างจากการศึกษาในระดับอื่น กล่าวคือ เป้าหมายหลักที่สำคัญของการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัย คือ การผลิตกำลังคนระดับสูงให้กับประเทศเพื่อให้เป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวเปิดประชุมสภาการศึกษาแห่งชาติ ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งได้เน้นว่า "นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2501 เป็นต้นมา ผู้บริหารประเทศมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้าทันกับประเทศทางยุโรป และอเมริกา จึงได้มีนโยบายที่จะจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจ" สถาบันอุดมศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยจึงต้องสนับสนุนการพัฒนาประเทศด้วยการจัดหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาประเทศเป็นหลักสำคัญ

จึงเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยคือ การผลิตบัณฑิต บัณฑิตของมหาวิทยาลัยที่จะเป็นรากฐานของสังคมและ เป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมได้เช่น ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นผู้มีความรู้
2. เป็นผู้มีความคิด
3. เป็นผู้มีความวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดี
4. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพและมุ่งให้ความเจริญแก่อาชีพที่ตนดำเนินงานอยู่

การจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวนี้ สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องจัดหลักสูตรให้เหมาะสม หลักสูตรอาจมีความหมายแตกต่างกันออกไป

ในการศึกษาแต่ละระดับ สำหรับการอุดมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับคนที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นผู้ใหญ่แล้วหลักสูตรจะเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับเรื่องของเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา เช่นการเรียนการสอน การทำรายงาน การศึกษาค้นคว้า ดังนั้นหลักสูตรจึงหมายถึงเนื้อหาสาระและวิธีการสอนที่จัดให้กับผู้เรียน ในลักษณะเช่นนี้ ทบวงมหาวิทยาลัยจึงเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ของประเทศจึงได้ออกประกาศเรื่อง "เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2525"

ทบวงมหาวิทยาลัย 2525:1) เพื่อกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาดังกล่าว โดยกำหนดกรอบโครงสร้างของหลักสูตรอุดมศึกษาระดับปริญญาตรีให้ประกอบด้วย 3 หมวดวิชา คือ

1. หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้พื้นฐานอันจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคนเพื่อความเป็นพลเมืองดี เพิ่มพูนความเจริญองความทางสติปัญญาในการที่จะนำความรู้ไปใช้เพื่อ ประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและสังคม รวมทั้งช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้น หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปประกอบด้วยกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาละไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต และมีหน่วยกิตรวมไม่ น้อยกว่า 30 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะด้านหรือหมวดวิชาชีพเป็นหมวดวิชาที่เป็นสาระเพื่อการพัฒนาตามสมรรถนะของวิชาชีพที่กำหนดไว้ในแต่ละสาขา เช่น อาชีพครูต้องเรียนวิชาเกี่ยวกับศึกษาศาสตร์ เช่น จิตวิทยาการศึกษา การสอน อาชีพแพทย์ต้องเรียนเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ การแพทย์ทางด้าน การรักษา เป็นต้น
3. หมวดวิชาเลือกเสรี จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ผู้เรียนมีสิทธิ์ที่จะเลือกเรียนวิชาในสาขาวิชาใดก็ได้ตามที่ต้องการตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนด

จากเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด ในทางปฏิบัติทำที่เป็น
มาเน้นมหาวิทยาลัยไทยจัดหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชา (Discipline-oriented) โดย
แต่ละสาขาวิชาจัดหลักสูตรของตนเองเป็นอิสระไม่เกี่ยวข้องกัน เช่น วิทยาศาสตร์ก็
เรียนรู้แต่เรื่องของวิทยาศาสตร์ บัญชีก็เรียนรู้แต่เรื่องการเงิน การบัญชี และสาขาอื่น ๆ
ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกันและยิ่งไปกว่านั้นในแต่ละสาขา หรือแต่ละคณะวิชา แต่ละ
ภาควิชา หรือแต่ละวิชาเอก ต่างก็จัดหลักสูตรเป็นอิสระด้วยเช่นเดียวกันและการจัดเนื้อหา
วิชาในหลักสูตรมักจะจัดเป็นรายวิชาเดี่ยวๆที่เน้นเนื้อหาวิชา (Subject Oriented)
ซึ่งการแยกออกเป็นรายวิชาเดี่ยว ๆ โดยอิสระ ไม่ผสมผสานกันเท่าที่ควรทำให้ผู้เรียนไม่
สามารถทำความเข้าใจกับปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างมากมาได้เพราะการที่จะ
เข้าใจปัญหาและมองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาได้นั้นต้องการความรู้จากหลายสาขาวิชา
นอกจากนั้นการพัฒนาคนและการสร้างสังคมนั้นจะต้องดำเนินไปอย่างผสมกลมกลืน และมึ
ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของความรู้ ความคิด และกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์

จากการสัมมนาทางวิชาการเรื่องการสอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งจัดโดยทบวง
มหาวิทยาลัยและสมาคมสภาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม
2531 ได้ชี้ให้เห็นถึงสภาพและปัญหาของหลักสูตรอุดมศึกษาในปัจจุบันดังนี้

1. ปัจจุบันหลักสูตรอุดมศึกษาไม่คำนึงถึงการสร้างคนเป็นคนดี โดยเฉพาะวิชา
พื้นฐานทั่วไป
2. การจัดหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาเป็นหลักสูตรที่ตามหลังความเจริญของ
สังคม
3. หลักสูตรสาขาวิชาชี้ไปไม่ให้ความสำคัญของคุณธรรมและจรรยาบรรณของอาชีพ

นอกจากนี้ยังพบว่า หลักสูตรอุดมศึกษามีเนื้อหาหลักสูตรมากเกินไป เนื้อหาใน
หลักสูตรซ้ำซ้อนกันเองในหลายวิชา การสอนเน้นการให้เนื้อหาในหลักสูตรแต่ไม่ช่วยให้ผู้

เรียนเกิดการพัฒนากำทำให้ผู้เรียนขาดทักษะที่จะหาความรู้เพิ่มเติม และไม่สามารถประยุกต์ความรู้มาใช้ได้อย่างผสมกลมกลืน (ทบวงมหาวิทยาลัยและสมาคมสถาบันอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย 2531:108)

สภาพการณ์ดังกล่าวนี้ ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ปัญหาสำคัญของการจัดหลักสูตรที่เน้น เนื้อหาวิชาแยกออกเป็นอิสระโดยจัดเป็นรายวิชาเดี่ยว ๆ ไม่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ (Paitoon Sinlarat, 1976:123-124)

1. ผู้เรียนในแต่ละสาขาวิชาจะจำกัดความสนใจอยู่แต่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาของตนเท่านั้น เพื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาออกไปทำงานในสังคมจะมองปัญหาที่เผชิญภายในกรอบของสาขาวิชาที่เขาร่ำเรียนมาเท่านั้น
2. การจัดการศึกษาที่แยกเป็นส่วน ๆ หรือเป็นท่อนเป็นแท่งแยกตามแต่ละสาขาวิชาโดยเป็นอิสระแก่กันนั้นไม่สามารถนำไปสู่ความเข้าใจปัญหาในสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม การศึกษาของประเทศ เพราะการเข้าใจปัญหาเหล่านี้และการมองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาได้นั้นต้องอาศัยความรู้จากหลายสาขามาผสมผสานกัน
4. การพัฒนาบุคคล และการสร้างสรรค์สังคมต้องการวิธีการที่สอดคล้องเหมาะสม ซึ่งต้องบูรณาการความรู้ ความคิด และกิจกรรมของมนุษย์เข้ากับรูปแบบของการทำงาน

จากสภาพปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการจัดหลักสูตรระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและทันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ เพราะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในวงการศึกษาว่าหลักสูตร คือแบบหรือผังของการเรียนการสอน ถ้าหลักสูตร

บทพร้อมคำหลังไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมแล้ว ก็ยังได้ว่าสถาบันการศึกษานั้นเสื่อมถอยทางวิชาการ ในลักษณะดังกล่าวนี้ ในปัจจุบันจึงเริ่มมีแนวคิดและวิธีปฏิบัติใหม่ ๆ ในการจัดหลักสูตรให้มีลักษณะผสมกลมกลืนกันมากขึ้น กล่าวคือ ให้ความสำคัญผสมผสานกันในเนื้อหาหาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

ดังได้กล่าวแล้วว่า หลักสูตรคือแบบหรือผังของการจัดการเรียนการสอน การจัดหลักสูตรเพื่อให้เป็นแบบที่สำหรับการจัดการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีคุณภาพ การวางแผนหลักสูตรเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญมากในการพัฒนาหลักสูตรไทเลอร์ (Tyler 1971:49) ได้เสนอเหตุผลของการวางแผนหลักสูตร (Tyler's Rationale) และได้เสนอแนะว่า เมื่อวางแผนพัฒนาหลักสูตรจะต้องตอบคำถาม 4 ข้อ คือมีจุดมุ่งหมายอย่างไร เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้อะไรบ้างที่สถาบันการศึกษาจะต้องจัดให้ จะจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้เหล่านั้นได้อย่างไร และประเมินได้อย่างไรว่าผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

ในส่วนของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ไทเลอร์ (Tyler 1971:57) มีข้อเสนอแนะว่าจะต้องจัดในลักษณะของการให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่สัมพันธ์ในตัวผู้เรียน และประสบการณ์การเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ในสาขาต่าง ๆ ลักษณะดังกล่าวนี้ จุดเน้นจึงอยู่ที่การจัดลำดับของประสบการณ์การเรียนรู้ในแต่ละสาขาเพื่อบูรณาการความรู้ (Integration of Knowledge) ระหว่างสาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยที่แนวคิด ทักษะ และค่านิยมจะต้องมีความลึกซึ้งเพียงพอสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งยังต้องเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของสาขาวิชาต่าง ๆ ในการที่จะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย ดังนั้นประสบการณ์การเรียนรู้จึงเป็นเป้าหมายสุดท้ายของสถาบันการศึกษาที่ต้องการให้เกิดขึ้น

กับผู้เรียนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรจะต้องใช้การบูรณาการความรู้ (Taba 1960:81)

ดังนั้น ความรู้ที่ได้บูรณาการเข้าด้วยกันนั้นจึงเป็นสาระ (contents) ที่ได้กำหนดขอบเขต จัดลำดับและโครงสร้างภายในเรียบร้อยแล้ว องค์ความรู้ที่ได้บูรณาการแล้วมีความแตกต่างกันออกไปในรูปของขอบเขต (scope) และจุดเน้นในข้อความรู้แต่ละข้อความรู้ นั้น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรมักจัดทำขึ้นเป็นหน่วยการเรียนรู้ เมื่อทุกหน่วยการเรียนรู้ประกอบกันขึ้นเป็นเนื้อหาทั้งหมดแล้ว จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในแต่ละหน่วย เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของแต่ละหน่วย รวมทั้งเข้าใจภาพรวมของเรื่องราวทั้งหมดด้วย (Kauchak and Eggen 1989:282) จึงกล่าวได้ว่าข้อความรู้ที่ได้บูรณาการแล้วนั้นไม่ได้หมายความว่าทำอะไร เพื่อให้เกิดทักษะเท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงการตอบคำถามที่ว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไมและอย่างไรของข้อความรู้ด้วย ข้อความรู้ที่ได้บูรณาการแล้วจะอธิบายได้ว่าอะไรเกิดขึ้น เกิดขึ้นได้อย่างไร ทำไมจึงเกิดขึ้น และใครเป็นผู้กระทำ เป็นต้น เมื่อตอบคำถามได้ว่าใคร อะไร และทำไม แล้วผู้เรียนก็จะเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Rosenshine 1986:7)

จากแนวคิดของการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรตามที่ได้กล่าวมา การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตร จึงเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เป็นการศึกษาที่มีความน่าสนใจและตรงกับความต้องการของผู้เรียน ในการที่จะนำความรู้ในลักษณะที่ผสมผสานกันไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม รวมทั้งมีความทันสมัยได้สาระที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการใช้ชีวิตในสังคม จึงกล่าวได้ว่าการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อผู้เรียนกล่าวคือ (International Bureau of Education and Asian Center of Education Innovation of

Development, 1976:10-11)

1. การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเป้าหมายของสิ่งที่เรียนในลักษณะที่เป็นภาพรวมและมองเห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในเรื่องนั้นอย่างชัดเจน

2. การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตร จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดมุ่งหมายหลักของการจัดการเรียนการสอนได้โดยง่ายเพราะหลักการที่สำคัญของการบูรณาการ คือ การเน้นที่ประสบการณ์การเรียนรู้และโครงสร้างของประสบการณ์การเรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อก่อให้เกิดผลของการเรียนรู้ในลักษณะของการสังเคราะห์ การเน้นประสบการณ์ และการจัดโครงสร้างของประสบการณ์การเรียนรู้ดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยการนำเนื้อหาสาระต่างๆ หรือความรู้ต่างๆมาหลอมรวมเข้าด้วยกัน

3. การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรเป็นการเพิ่มขยายและทำให้เกิดความหลากหลายของข้อความรู้ ในปัจจุบันสรรพวิทยาการได้ก้าวหน้าไปอย่างมากและรวดเร็ว การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจถึงรูปแบบและการนำความรู้ไปปรับใช้ในลักษณะของการมองว่า องค์ความรู้นั้นเป็นสากลซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

4. การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรเป็นการป้องกันความซ้ำซ้อนของเนื้อหาข้อความรู้ ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

5. การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอนและกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น

6. การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตร จะช่วยทำให้การติดต่อกับสาขาวิชาหรือวิชาชีพของผู้เรียนลดน้อยลงหรือหมดไป ทำให้ผู้เรียนเป็นคนใจกว้าง เข้าใจความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างวิชาการในสาขาต่างๆ รวมทั้งเข้าใจสังคมและปัญหาสังคมได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรนอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้วิชาการให้กับผู้เรียน

แล้ว ยังเป็นการสร้างค่า นิยมและความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับผู้เรียนด้วย

นอกจากนั้นการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรยังเป็นการหลอมรวมทฤษฎีกับการปฏิบัติเข้าด้วยกัน ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เท่านั้น แต่ทำให้การจัดการเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปหาสิ่งที่เป็นนามธรรมทำได้ง่ายขึ้น เมื่อบูรณาการข้อความรู้ที่เป็นทฤษฎีและการประยุกต์ใช้เข้าด้วยกันและเมื่อพิจารณาในแง่ของการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน การบูรณาการก็มีบทบาทสำคัญเพราะความล้มเหลวที่ผ่านมาเกิดขึ้นเนื่องจากการสอนสิ่งที่ผู้เรียนไม่ต้องการรู้ และไม่เห็นความสำคัญ การบูรณาการเนื้อหาข้อความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญของการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และการแก้ปัญหา

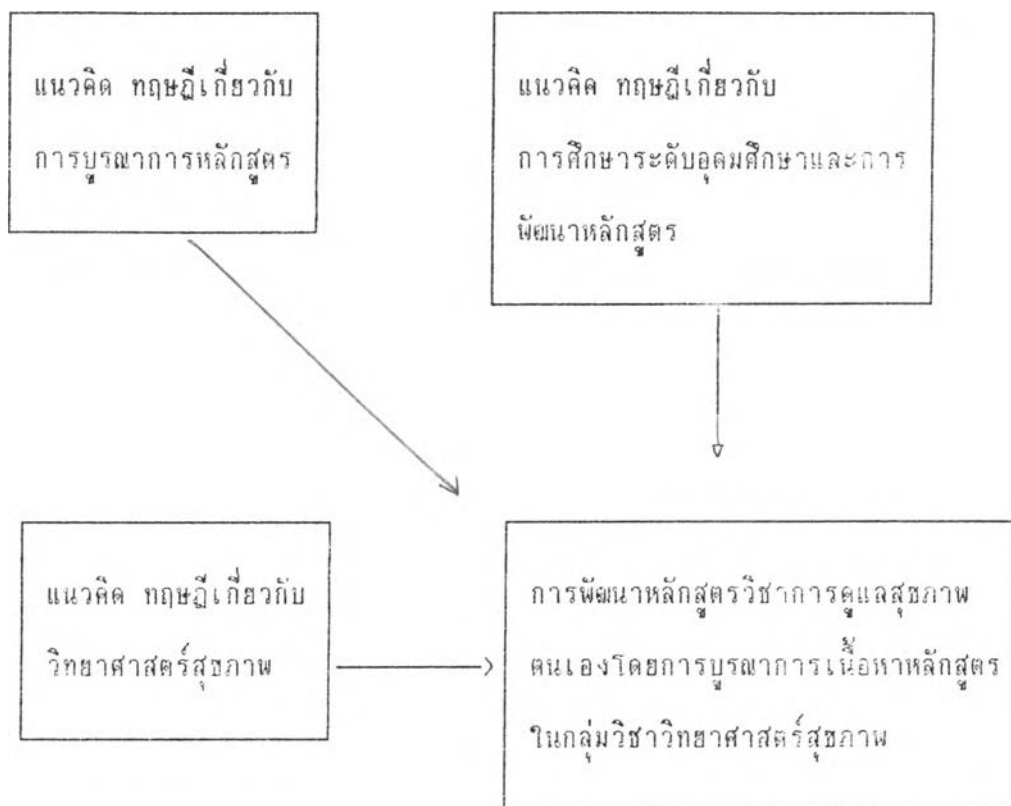
จากแนวคิดของการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตร เมื่อนำมาพิจารณาเชื่อมโยงกับจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา โดยเฉพาะในส่วนของ การจัดหลักสูตรหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เป็นพลเมืองดี เพิ่มพูนความเจริญงอกงามทางสติปัญญา ในการที่จะนำความรู้ไปใช้เพื่อประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและสังคม รวมทั้งช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์อันประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายของหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปดังกล่าวได้ก็คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาพดี โดยมีความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ จึงจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของวิชาการศึกษาก้าวไปหรือวิชาพื้นฐานทั่วไป แต่จากการจัดการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปเท่าที่ผ่านมา ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการให้การศึกษาในเรื่องการดูแลสุขภาพอย่างจริงจัง แม้ว่าจะมีการจัดรายวิชาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอยู่บ้างแต่ก็เป็นการจัดในลักษณะที่เป็นรายวิชาเดี่ยว ๆ ที่ให้ความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น วิชาสุขภาพอนามัยครอบครัว เพศศึกษา และอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน ซึ่งการจัดในลักษณะเช่นนี้ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ใน

การดูแลรักษาสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเรื่องของการดูแลรักษาสุขภาพเป็นเรื่องที่ต้องการข้อความรู้จากหลายวิชามาสวมผสานเข้าด้วยกันด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้วิธีการที่ดีที่สุดในการจัดการศึกษาในเรื่องการดูแลสุขภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการที่ผู้เรียนจะสามารถดูแลสุขภาพของทั้งตนเอง สิ่งคนและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือการจัดเป็นรายวิชาบูรณาการ (Integrated Course) โดยการบูรณาการเนื้อหาวิชาในกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพและเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันซึ่งการจัดหลักสูตรรายวิชาบูรณาการในลักษณะดังกล่าวจะช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงเป้าหมายของสุขภาพในลักษณะที่เป็นภาพรวม และมองเห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของสุขภาพได้อย่างชัดเจน สามารถนำแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ทางด้านสุขภาพไปประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพตนเอง สิ่งคนและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหา แนวคิด และเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการบูรณาการเนื้อหาหรือรูปแบบที่ใช้วิชาใดวิชาหนึ่งหรือกลุ่มวิชาใดกลุ่มวิชาหนึ่งเป็นหลัก ตามแนวนอน (Horizontal Integration by Broad Filed of Subject Areas) โดยเชื่อมโยงกับวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อหลอมรวมขึ้นเป็นเนื้อหาวิชาใหม่ในลักษณะหน่วยการเรียน มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการดูแลสุขภาพตนเองซึ่งจะเป็นการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเข้ากับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้เป็นรายวิชาหนึ่งในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปในหลักสูตรระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพตัวเองให้ถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวความคิดในการวิจัยจากทฤษฎีพื้นฐาน (Theoretical Base) ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาวิชาการดูแลสุขภาพตนเอง โดยการบูรณาการเนื้อหาวิชาในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สหภาพ

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรพบว่า การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตร ซึ่งเป็นการนำเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันตั้งแต่สองวิชาขึ้นไปมาผสมผสานเข้าด้วยกัน แล้วสร้างเป็นข้อความรู้ใหม่ขึ้นมา หรือเป็นการนำเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงผสมผสานเข้ากับเนื้อหาสาระของวิชาเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้เกิดเป็นข้อความรู้ใหม่ที่มีความหมาย เป็นที่น่าสนใจและตรงตามความต้องการของผู้เรียนแล้วจะ

ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาข้อความรู้ในได้อย่างดี โดยเกิดความรู้ความเข้าใจ ทั้งในภาพรวมและความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระในรายละเอียดซึ่งในลักษณะดังกล่าวนี้จะ ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้ สามารถนำความรู้ที่นำไป ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการแก้ปัญหา ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรยังช่วยแก้ปัญหา การเรียนรู้เนื้อหาที่ซ้ำซ้อนและแยกกันเป็นส่วน ๆ ที่ก่อให้เกิดการปิดกั้นการพัฒนา ทางสติปัญญาและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียนด้วย (Unesco, 1981:4-10, Pring, 1971:265 - 272, Kauchak and Eggen, 1989:282 Rosenshine, 1986:7 และสมจิต จันทรฉาย, 2533:บทคัดย่อ)

จากแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่องการดูแลสุขภาพตนเองของกลุ่มทดลองทั้งสามกลุ่ม ภายหลังจากเรียนตามหลักสูตรจะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติต่อการดูแลสุขภาพตนเองภายหลังจากเรียนตาม หลักสูตรจะสูงกว่าก่อนเรียนทั้งสามกลุ่ม

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาในระดับอุดมศึกษา โดยการ บูรณาการเนื้อหาหลักสูตรในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ขึ้นเป็นรายวิชาหนึ่งในหมวดวิชา พื้นฐานทั่วไป ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาที่มีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยหรือ เทียบเท่าเท่านั้น
2. หลักสูตรรายวิชาที่พัฒนาขึ้นนี้ใช้เป็นรายวิชาหนึ่งในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปใน

ขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง กล่าวคือได้นำหลักสูตรไปทดลองใช้ในมหาวิทยาลัย ซึ่งการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการทดลองดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ คือการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น

2.2 ตัวแปรตาม คือคะแนนจากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคะแนนเจตคติของผู้เรียนภายหลังเรียนตามหลักสูตร

3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้เรียนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ความจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรอุดมศึกษาหมายถึง สาระสิ่ง เชปของข้อกำหนดเนื้อหาสาระ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการวัดและประเมินผลที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

การบูรณาการหมายถึง การรวมเนื้อหาสาระของวิชาตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไปเข้าด้วยกันเพื่อสร้างขอบเขตการเรียนรู้ที่มีความหมาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ในลักษณะที่หลอมรวมเข้าด้วยกัน และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ หมายถึง การรวมเนื้อหาวิชาในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเข้าด้วยกัน ได้แก่ สุขภาพส่วนบุคคล สุขภาพสิ่งแวดล้อม เพศศึกษาและอนามัยครอบครัว โภชนาการ โรคติดต่อ และโรคไม่ติดต่อที่เป็นปัญหาในสังคมปัจจุบัน อุบัติเหตุ เอดส์ ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ รวมทั้งเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเข้ากับเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เนื้อหาวิชาด้านวิทยาศาสตร์ เช่น สรีรวิทยา กายวิภาคศาสตร์ และชีววิทยา เนื้อหาวิชาด้านจิตวิทยา

เช่น จิตวิทยาทั่วไปและจิตวิทยาพัฒนาการ เนื้อหาวิชาด้านสังคมวิทยา เช่น สภาพสังคม ในสังคมปัจจุบัน ปัญหาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื้อหาวิชาด้านมนุษยศาสตร์ เช่น จริยธรรมและคุณธรรมในสังคม โดยบูรณาการบนพื้นฐานของหลักการที่ยึดแก่วิธีการร่วมกันของ เนื้อหาวิชาต่างๆ ดังกล่าว แล้วพัฒนาขึ้นเป็นหน่วยการเรียน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ประโยชน์ทางด้านวิชาการ

1.1 การวิจัยครั้งนี้ได้แนวทางและวิธีการในการพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษาในระดับหลักสูตรรายวิชาบนพื้นฐานของการบูรณาการเนื้อหาหลักสูตร ซึ่งเป็นแนวทางและวิธีการที่มีความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรการอุดมศึกษา ให้เป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษาได้อย่างแท้จริง

1.2 ได้หลักสูตรรายวิชาการดูแลสุขภาพตนเอง ซึ่งจัดเป็นรายวิชาหนึ่งในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาจึงเป็นหลักสูตรการบูรณาการที่จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา เป็นการบุกเบิกความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา

1.3 เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยทางด้านการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาต่อไป ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษาโดยการบูรณาการเนื้อหาวิชาในกลุ่มอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เป็นต้น

2. ประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้โดยการนำหลักสูตรวิชาการดูแลสุขภาพตนเองซึ่งเป็นหลักสูตรบูรณาการ พร้อมเอกสารประกอบหลักสูตรไปใช้เป็นรายวิชาหนึ่งในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรอุดมศึกษา ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย